

Pregledni rad

UDK: 316.356.4(=163.4)(497.11)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8369451>

Primljeno: 18. mart 2023.

Prihvaćeno: 24. jul 2023.

Nada M. Raduški*

Institut za političke studije
Beograd, Svetozara Markovića 36

NAUČNE KONTRAVERZE O ETNIČKOM IDENTITETU I POREKLU BUNJEVACA U SRBIJI

Sažetak

U radu su sagledane etnoidentitetske karakteristike i razvoj bunjevačke etničke zajednice u Vojvodini, odnosno u Bačkoj gde su pretežno nastanjeni, kroz suprotstavljene stavove, teorije i zaključke istoričara, politikologa, etnologa, lingvista i geografa o identitetu Bunjevaca, njihovom jeziku, poreklu i imenu kao značajnim odrednicama nacionalne pripadnosti. Bogatu prošlost i do skora neizvesnu budućnost ovog malog naroda bez matične države, karakteriše višedecenijsko svojatanje i stalno nastojanje mađarske, hrvatske, pa i srpske države da Bunjevce pridobiju i asimiluju. Uticaj ovih, kao i jugoslovenske nacionalne ideologije, manifestovao se kroz pokušaj oblikovanja i negiranja bunjevačkog nacionalnog identiteta, ali je to, proizvedeći svojevrstan vid otpora, dodatno doprinelo očuvanju i afirmaciji posebnog bunjevačkog etničkog identiteta na prostoru Vojvodine. U naučnoj literaturi kontraverze o etničkom identitetu, kao i o poreklu Bunjevaca, prvenstveno su uslovljene ideološko-političkim opredeljenjima karakterističnim za određeno vremensko razdoblje i važeće državne, nacionalne strategije.

Ključne reči: etnički identitet, poreklo, ime, jezik, naučne kontraverze, Bunjevci, Vojvodina.

* E-mail: nadaraduski@gmail.com, ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0002-6326-085X>.

UVOD

Republika Srbija je multietnička i multikulturalna država sa značajnim brojem i udelom različitih nacionalnih zajednica, pa je poznavanje njihovog demografskog, identitetskog, istorijskog i političkog razvoja, kao i osnovnih sociokulturnih i etnolingvističkih karakteristika, od velikog značaja za donošenje odgovarajućih državnih merama i političke populacione politike, u cilju njihove pune integracije u društvene tokove i ostvarivanja stabilnih bilateralnih odnosa Srbije sa državama u regionu. Kulturno-identitetski razvoj pripadnika svih, a posebno bunjevačke nacionalne zajednice, predmet su velikog broja interdisciplinarnih istraživanja, ali i višedecenijskih kontraverzi i suprotstavljenih naučnih gledišta. Tako je za etnički identitet Bunjevaca najveće naučno interesovanje pokazano između dva svetska rata, da bi potom gotovo potpuno nestalo iz fokusa stručne javnosti, a ponovo izbilo u prvi plan sa burnim političkim promenama početkom 1990-ih godina. U svakom slučaju, o identitetu, poreklu, jeziku i imenu Bunjevaca u naučnim polemikama i literaturi, ali i širem društvenom diskursu uključujući i samu bunjevačku zajednicu, ne postoji unisono mišljenje, već su stavovi i zaključci istraživača po ovom pitanju često dijametralno suprotni.

DRUŠTVENE NAUKE O IDENTITETU BAČKIH BUNJEVACA

Etnički identitet prema jednom shvatanju predstavlja datost ljudskog postojanja, stiče se rođenjem, pa je samim tim nepromenljiva, statička kategorija, dok se prema drugom stanovištu posmatra kao situaciona, flotantna kategorija, polazeći od stava da se identitet neprestano menja sa čovekovim razvojem, da je pripadanje određenoj etničkoj grupi uslovljeno subjektivnim osećajem i stavovima koji su prolazni i promenljivi u zavisnosti od vremena i okruženja u kome se pojedinac nalazi. Između te dve krajnosti (statičke i dinamičke), nalaze se brojne druge teorije koje pre svega ističu

kulturna obeležja nacionalnog identiteta po kojima se jedna etnička grupa razlikuje od drugih.¹

Istorijski posmatrano, mnogi narodi su uprkos velikim društvenim promenama sačuvali svoj identitet zahvaljujući ključnim etničkim odrednicama kao što su jezik i vera, koje su im omogućile osećaj pripadnosti vlastitom etnokulturnom identitetu bez obzira na prilike u okruženju. Takođe, istorija je puna primera da su zajedničko poreklo i ime, mitovi i tradicija, proizveli snažno osećanje zajedničke pripadnosti, čak iako određeni narod ne poseduje zajedničku teritoriju, odnosno matičnu državu, što važi i za Bunjevce. Za nacionalni identitet bitna je samosvest grupe koja je diferencira od drugih etničkih zajednica i podrazumeva da odnose sa sunarodnicima zasnivamo na sličnostima, a odnose sa pripadnicima drugih nacija na razlikama (Raduški, 2015, str. 33).

Nacionalni identitet je kompleksan pojam koga čine više uzajamno povezanih komponenti (etnička, kulturna, teritorijalna, ekonomska, pravno-politička i druge), koje predstavljaju spone solidarnosti među pripadnicima u okviru jedne etničke zajednice ujedinjenih zajedničkim sećanjima, mitovima i tradicijom, spoj koji može, ali ne mora, naći izraz u sopstvenim državama tih zajednica (Smit, 1998, str. 36). U proučavanju nacionalnog identiteta i njegovih osnovnih komponenti, sve više se prihvata stanovište da on nije unapred dat i određen, već se stiče i vremenom modifikuje, pri čemu pojedinac ima aktivnu ulogu u njegovom formiranju, sa mogućnošću izbora. Nacionalni identitet je, prema definiciji pojedinih autora, prvenstveno osećanje pripadnosti jednoj etičkoj zajednici i deo mišljenja, osećanja i ponašanja koje proističe iz toga (Phinney, 1989, str. 35). Moderna nauka ističe objektivne (jezik, religija i eventualno teritorija) i subjektivne faktore identiteta (poreklo, istorija, sećanja, mitovi, simboli, itd.), pri čemu njihova međusobna uslovljenost stvara osećaj pripadnosti etničkoj grupi (Radaković, 2012, str. 90).

¹ Pored shvatanja da se nacionalni identitet stiče rođenjem, pa je samim tim neporomenljiv, postoje brojni drugi pristupi kao što su instrumentalistički, konstruktivistički, situacionistički i funkcionalni (Milošević-Đorđević, 2005, str.175)

Dezintegracija SFRJ i ekspanzija nacionalizma na postjugoslovenskom prostoru krajem 20.veka označavaju početak nacionalnog „buđenja“ brojnih etničkih zajednica, pa i bunjevačke, i novu fazu u istraživanju njihovog identiteta u društvenim naukama. Oduvek su naučni stavovi o identitetu vođovodanskih Bunjevaca bili u velikoj meri pod uticajem nacional-političkih ideologija, u smislu nedovoljne naučne objektivnosti prilikom formiranja gledišta i zaključaka po pitanju da li su Bunjevci u stvari Srbi, Hrvati ili posebna nacionalna zajednica.

U hrvatskim društvenim naukama između dva svetska rata evidentan je veliki interes istraživača po pitanju identiteta bunjevačko-šokačke populacije.² U brojnim radovima iz tog perioda, ideološki obojenim hrvatskim nacionalizmom, tvrdilo se da su „Bunjevci i Šokci pravi Hrvati, kako to dokazuje njihovo porijeklo, vjera, pismo i govor“, i da se „svi rimokatolici u Hercegovini, odakle se doseliše Bunjevci, priznavaju danas Hrvatima, što bijahu od vajakada“ (Horvat, 1922, str. 113). Neutemeljenu argumentaciju pisaca sa početka 20.veka, često nekritički preuzimaju i savremeni hrvatski autori, polazeći od tada formulisane teze da se Bunjevci oduvek smatraju Hrvatima, uz neretko proizvoljne i nedokazane stavove, na primer, da su bunjevačke vođe (1868. godine) odlučile da zadrže ime Bunjevci jer bi pod nazivom Hrvati bili izloženi progonstvu od strane Mađara (Pekić, 1930). Čak i Ante Sekulić, koji je ostvario najveći uticaj na hrvatske autore, za istoričara Pekića kaže da „nije označio odakle je crpio podatke“ i da ih „nije potkrijepio pouzdanim dokazima“, a srpski istoričar Vasa Stajić kaže da njegov rad obiluje „neistinama i netačnostima“, jer „voli da govori o stvarima koje ne zna“ (Horvat, 2015, str. 19-22).

Istovremeno, posle 1918. godine, u srpskim društvenim naukama postojala je podeljenost po pitanju identiteta bunjevačke populacije - jedna grupa naučnika je bila mišljenja da su Bunjevci Srbi-katolici, a druga ih je posmatrala

² Primetno je da se u nauci i politici, o Bunjercima i Šokcima govori uporedo, iako je reč o dve posebne i specifične etničke grupe, među sobom veoma bliske, uz napomenu da stapanje među njima ne postoji i da i jedni i drugi smatraju onu drugu grupaciju odvojenom u etničkom smislu (Sotirović, 2022).

kao deo jugoslovenske jedinstvene nacije, dok je treća struja isticala njihovu identitetsku posebnost. Tako su jedni Bunjevce nazivali katolički Raci, katolički Srbi ili posrbljeni Vlasi, neki su ih smatrali delom srpsko-hrvatskog stanovništva i zvali Srbo-Hrvatima, a oni neutralniji, da čine prelaz od Srba ka Hrvatima (tu pored Bunjevaca pripadaju Muslimani i Šokci) i da nema potrebe da u jugoslovensku zajednicu uđu kao Srbi (Simonović, 1924; Ivić, 1927; Cvijić, 1987; Popović, 1930; Stajić, 1930). U tom periodu je izašlo i više radova bunjevačkih autora koji su bili projugoslovenske orijentacije, ali i onih koji su o Bunjercima pisali kao o posebnoj etničkoj zajednici. Tako je Alba Kuntić identitet bunjevačke populacije definisao kroz dvojni naziv „Bunjevci-Jugosloveni“, dok su tezu o posebnom bunjevačkom identitetu zastupale Mara Malagurski i Kata Prčić (Horvat, 2015, str. 20).

Za razliku od tog međuratnog perioda, u društvenim naukama socijalističke Jugoslaviji interes za istraživanje etničkog identiteta bačkih Bunjevaca bio je znatno manji, pri čemu su stavovi o ovom pitanju u potpunosti određeni naredbom komunističkih vlasti da svi Bunjevci i Šokci pripadnu hrvatskoj naciji, nezavisno od svog opredeljenja.³ Ante Sekulić, hrvatski lingvista poreklom Bunjevac, jedini je istraživač koji je u tom razdoblju publikovao veći broj radova o prošlosti i identitetu bunjevačke populacije, ali polazeći od pretpostavke da su svi Bunjevci i Šokci u stvari Hrvati (Sekulić, 1989).

Nakon raspada SFRJ, u Hrvatskoj se veći broj novih istraživača zainteresovao za bunjevačko-šokački identitet, mada je Sekulić zadržao uticaj i status vodećeg autoriteta, ali sada uz još izraženiji hrvatski nacionalizam koji je često prelazio u otvoreni šovinizam.⁴ Pod Sekulićevim uticajem, brojni autori

³ U Dekretu GNOO Vojvodine od 14. maja 1945. godine kaže se: „Kako Bunjevačke i Šokačke narodnosti ne postoje, to vam se naređuje da sve Bunjevce i Šokce imadete tretirati isključivo kao Hrvate, bez obzira na njihovu izjavu“ (Marković, 2021, str.1).

⁴ Njegove zaključke kritikovao je Petar Vuković, ističući da se „svode na idealiziranje osviještenosti bačkih Bunjevaca kao Hrvata, uz manje-više sustavno prešućivanje svega što toj fiktivnoj slici proturječi... Umjesto da prikaže povijesnu zbilju onakvu kakva jeste i pokuša je objasniti, Sekulić je stilizira u skladu sa svojim preduvjerenjima“ (Vuković, 2010, str.269). Sekulićeve stavove osporavao je i Alba Kuntić, optužujući ga da ih je „zasnovao na idejno-političkoj literaturi“ (Kuntić, 1988, str.184).

pod nacionalnom integracijom podrazumevaju „logično inkorporiranje svih Bunjevaca u hrvatski korpus“; uz stav da su na prostoru južne Ugarske svojevremeno bili „jezično, kulturno i teritorijalno odvojeni dio hrvatskog naroda“; da njihov „govor, običaji i folklor čine dio nacionalnog hrvatskog okvira“ i da se „identitet Bunjevaca temelji na hrvatskom podrijetlu“; kao i da „etimologija imena Bunjevac (od rijeke Bune) povezuje bačke Bunjevce s hercegovačkim Hrvatima i objašnjava neupitnost pripadanja hrvatskome narodu“ (Bačić, 2010, str. 69; Parnica, 2000, str. 167; Bara, 2014, str. 148; Skenderović, 2010, str. 39.). Pokušaj da se Bunjevcima ospori hrvatski etnički identitet tumači se kao politička manipulacija sprovedena na tri načina: isticanjem njihove posebnosti, davanjem Bunjevcima prava na individualni izbor i odricanjem njihove hrvatske nacionalne pripadnosti (Černelić, 1994, str. 94).

U istom periodu, srpske društvene nauke karakteriše pokušaj dokazivanja da su Bunjevci „sastavni deo srpskog naroda“ i da „bunjevačka zajednica ima srpsko nacionalno ime“, odnosno da su to „Srbi katolici iz Dalmacije“ koji „nikad nisu bili Hrvati“, da su „deo srpskog naroda, pokatoličenog tokom ranijih vekova“, kao i da je „hrvatstvo u etničkom smislu bilo nepoznat pojam u današnjoj Vojvodini sve do tridesetih godina 20. veka“, kada su ga počeli propagirati neki Bunjevci „pod uticajem ideje o Velikoj Hrvatskoj“ (Ivanović, 1992, str. 736-738; Berić, 1991, str. 119; Gavrilović, 2007, str. 16; Žutić, 2006, str. 355). Iskorak čine zaključci koji impliciraju da identitet Bunjevaca „nije statičan već procesualan fenomen, da nije ireverzibilan i da se vremenom konstruiše i dekonstruiše“, kao i da je razvoj identitetskih konstrukcija dinamična kategorija nastala kroz integracijski proces (Prelić, 2007, str. 593; Raič, 2013.). Ipak, cilj većine radova u srpskoj nauci krajem 20. i početkom 21. veka bio je dokazivanje da Bunjevci nisu, odnosno da nikada nisu bili Hrvati.

Sami Bunjevci, u svom kolektivnom pamćenju, sebe doživljavaju kao „autohtoni narod ometen u nacionalnom razvoju“, a ova razlika u odnosu na stavove onih koji negiraju bunjevački identitet, osnovni je razlog

uzajamnog nerazumevanja i napetosti u odnosima bačkih Bunjevaca i Hrvata (Kujundžić-Ostojić i Raič, 2013, str. 71; Mandić, 2009, str. 111). Paralelno sa procesom nametanja hrvatskog identiteta, prisutan je i pokušaj srpske nacionalne integracije Bunjevaca, mada kao sporedna pojava, a istovremeno, na vojvođanske Bunjevce utiču i druge nacionalne ideologije. U prvom redu, misli se na snažan uticaj jugoslovenske ideologije koja je propagirana u okvirima državnog sistema, preko prosvete, literature i slično. Međutim, usled krize jugoslovenske nacionalne ideologije tridesetih godina 20. veka, a isto i nakon raspada SFRJ, sve snažnije se afirmiše poseban bunjevački etnokulturni identitet (Horvat, 2015, str. 276).

I jezik Bunjevaca, kao ključna komponenta nacionalnog identiteta, oduvek je bio aktuelna tema i predmet kontraverznih stavova i zaključaka u humanističkim naukama. Vekovima, Bunjevci su ljubomorno čuvali i izgrađivali sopstveni etnojezički identitet, čak i pod stalnim procesom mađarizacije i hrvatizacije, nazivajući svoj jezik racki (srpski). Ivan Ivanić, bunjevački patriota evropskog obrazovanja, kaže da je jezik kojim govore Bunjevci „najčistiji srpski jezik, što je uostalom i prirodno, jer su poreklom iz srpske zemlje Hercegovine, u kojoj se najlepše srpski govori“ (Ivanić, 1894, str. 54). S druge strane, hrvatski autori terminološki izjednačavaju bunjevački i hrvatski jezik i ističu da je opciju usvajanja hrvatskog književnog jezika zastupao najveći broj bunjevačkih intelektualaca i da se integracija u hrvatsku naciju pokazala kao prirodan proces, u sklopu kog su Hrvati rešili i svoje lingvističko pitanje (Skenderović, 2009, str. 133; Parnica, 2000, str. 166; Skenderović, 2010, str. 40).

U okviru bunjevačke etničke zajednice ne postoji konsenzus po pitanju da li je bunjevački jezik ili dijalekat, dok u isto vreme mnogi lingvisti smatraju da ne postoji moderna gramatika, pravopis, kao ni standardna varijanta bunjevačkog jezika. Bunjevački je zvanično ukinut sredinom 19.veka (1867. godine), pa se nije učio u okviru nastavnog programa, sve do 2007.godine kada su u okviru osmogodišnjeg obrazovanja dobili izborni predmet maternji jezik sa elementima nacionalne kulture (Kujundžić-Ostojić, 2007, str. 615).

Međutim, i dalje su prisutni različiti stavovi da li bunjevački jezik može biti službeni jezik ili je to samo dijalekt hrvatskog jezika.⁵

Bunjevce sve do kraja 19.veka karakteriše opstanak predmodernog etničkog identiteta, a izgradnja modernog identiteta vezuje se za sveštenika Ivana Antunovića. Kada je u Ugarskoj Zakonom o narodnostima (1868) definisano da svi stanovnici čine jedinstvenu ugarsku naciju, dok pojedine etničke zajednice dobijaju određena prava u sferi kulture i prosvete, Antunović je ta prava zatražio i za Bunjevce, u prvom redu javnu upotrebu bunjevačkog jezika. Iako to nije zaustavilo mađarizaciju jednog dela Bunjevaca, stvoren je okvir za izgradnju modernog bunjevačkog identiteta (Horvat, 2017, str. 31). Praktično, krajem 19. veka paralelno teku bunjevački nacionalni preporod i proces mađarizacije, uz još dve istovremene tendencije, a to je prihvatanje jednog broja Bunjevaca da su u nacionalnom smislu Hrvati (po poreklu, jeziku, pismu, veri) ili da su Srbi (poreklo, pokatoličenje, jezik, narodna epika), sa zaključkom da je nacionalni identitet Bunjevaca privremen i uslovljen društveno istorijskim okolnostima. Početkom 20. veka jugoslovenska koncepcija je postala vladajuća ideja, pri čemu su mnogi umni ljudi (na primer Sazonov, ministar spoljnih poslova carske Rusije, Jaša Tomić, srpsko-vojvođanski radikal, itd) upozoravali da to nije dobro za srpske državne i nacionalne interese (Njegovan, 2017, str. 197,199).

Bunjevci se od dolaska u južnu Ugarsku samoidentifikuju svojim katoličanstvom, ikavsko-štokavskim govorom, kulturom i običajima koji čine egzogene faktore, uz različite endogene sadržaje bunjevačkog etničkog identiteta.⁶ U otporu

⁵ Suzana Kujundžić-Ostojić, predsednica Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine, ističe da je jezik "potrebno normirati ako se na njemu pišu udžbenici, imate novine, radio i knjige... I strani lingvisti su navodili da je bunjevački mikro jezik i da pripada južnoslovenskim jezicima" (www.slobodnaevropa.org/a/31179979.html).

⁶ Bački Bunjevci su u ugarskim županijama živeli pretežno kao seljaci (salašari), kao katolici, negujući svoju specifičnu seosku kulturu i svoj jezik (ikavicu). Istaknutiji Bunjevci zbog vojničkih karijera nisu morali menjati veru, ali jesu naciju, pa su postajali Mađari (Stajić, 1935, str.76). U 19.veku započinje proces njihove etničke konsolidacije - prelaz na panonski način zemljoradnje i salašarsko-gradskog stanovanja, uz prihvatanje kulture nemačkih doseljenika (način odevanja, dopuna vokabulara, latinica, itd.) (Raič, 2017, str.277).

mađarskom i srpskom, a posebno hrvatskom nacionalizmu uoči Prvog svetskog rata, akcenat je bio na povlačenju ideološke granice prema asimilacionim uticajima i okretanju endogenim faktorima identiteta, izgradnji prvih kulturnih, obrazovnih i folklorno-umetničkih institucija. Velika narodna skupština (1918) imala je bitan istorijski značaj za bunjevačku zajednicu, ali se ispostavilo da im u Kraljevini SHS nade o nacionalnom samoodređenju nisu ispunjene i da su bili u velikoj meri prepušteni hrvatizaciji. Sve u svemu, Bunjevci su prošli transformaciju od pastira gorštaka u moderne ravničarske zemljoradnike, zatim su tokom 19. i 20. veka pretrpeli asimilacione pritiske novonastalih država-nacija, a između 1945. i 1990. godine bili su čak administrativno svrstani u hrvatsku naciju (Raič, 2017, str. 273-279).⁷ Nakon toga, poslednje dve-tri decenije bunjevački narod se nalazi „na istorijskoj raskrsnici između svog nacionalnog razvoja kao malog naroda bez države i utapanja u druge nacionalnosti” (Raič, 2013, str. 11).

Treba reći i da je razvoj etnokulturnog identiteta bačkih Bunjevaca u direktnoj zavisnosti od njihovog populacionog razvitka, s obzirom da pored demografskih faktora (prirodni priraštaj i migracije), na brojnost neke etničke zajednice, pa tako i bunjevačke, utiče i promena u deklarisanju o nacionalnoj pripadnosti uslovljena subjektivnim i objektivnim faktorima, ali i primenjena popisna metodologija i zvanična statistička klasifikacija nacionalnih zajednica (Raduški, 2013, str. 13).⁸

⁷ Takozvana Đilasova komisija je, po kriterijumu etničkog sastava stanovništva koji je uredbom komunističke vlasti drastično promenjen u korist Hrvata, umesto srpsko-hrvatske granice na Dravi uspostavila republičku granicu na Dunavu, a Vukovar je dodeljen Hrvatskoj. Ostavljanje Bačke Vojvodini (Srbiji) i poklanjanje Baranje Hrvatskoj nazvano je u literaturi „bačko-baranjska kompenzacija“, čime je jedna srpska teritorija data Hrvatskoj, da joj ne bi bila predata i druga srpska teritorija (Njegovan, 2017, str.208).

⁸ Sve do popisa stanovništva 1991.godine Bunjevci i Šokci prikazivani su zbirno sa Hrvatima. Tek od 1991. registruju se posebno, kada je zabeleženo 21,4 hiljade (0,27%) Bunjevaca, 2002. ih je 20,0 hiljada (0,27%), a 2011.godine 16,7 hiljada (0,23%) (Đurić i ostali, 2014, str:98). Etnička struktura stanovništva Srbije po poslednjem popisu (2022) još uvek nije objavljena.

NAUČNE POLEMIKE O POREKLU I IMENU BUNJEVACA

Etnolozi, historičari i geografi ni do danas nisu došli do potpuno usaglašenog naučnog stava o poreklu vojvođanskih Bunjevaca, što se može reći i za kontradikcije o njihovom imenu, jeziku i verskoj pripadnosti, a i predstavnici bunjevačke zajednice podijeljeni su po pitanju svoje etnogeneze. Veoma slično iznetim naučnim polemikama o etničkom identitetu bačkih Bunjevaca, i o njihovom poreklu izdvajaju se tri teorije: da potiču od Srba, od Hrvata, ili da su autohtona nacionalna zajednica.

U okviru hipoteze da su Bunjevci poreklom Srbi, na početku 20.veka dominiralo je mišljenje da su preci Bunjevaca iseljenici iz zapadne Hercegovine koji su se „kao ogranci tamošnjih rodova srpskog naroda obe vere iselili iz Dalmacije oko 1622. godine” i da se „u svima istorijskim izvorima i kod svih pisaca iz prošlih vekova, Bunjevci smatraju i nazivaju Srbima” (Erdeljanović, 1930, str. 394). I u novijim istraživanjima se kaže da je „srpsko-bunjevačka simbioza potekla iz zajedničkog porekla”, kao i da ih „tadašnji zvanični izvori na nemačkom i latinskom jeziku nazivaju katoličkim Srbima, odnosno katoličkim Racima” (Gavrilović, 2007, str. 13).⁹

Nasuprot tome, u hrvatskoj enciklopediji je navedeno da su Bunjevci „hrvatsko pleme koje se jednim dijelom naselilo u Lici i Hrvatskom primorju, a drugim dijelom većinom u Bačkoj”, odnosno da su Bunjevci „hrvatska etnička skupina podijeljena u tri ogranka: podunavski, primorsko-lički i dalmatinski, a najkompaktnije očuvani u Bačkoj” (Hrvatska enciklopedija, 1942, str. 517).¹⁰ Hrvatski historičari tvrde da su Bunjevci „velika skupina hrvatskog naroda, naseljena u Kvarnerskom primorju, Dalmatinskoj zagori, Lici, Bosni, Gorskom kotaru i Bačkoj”, i da su „iz hrvatske zemlje Hercegovine, od rijeke Bune i iz

⁹ Ivan Ivanić, diplomata Kraljevine Srbije kaže da su „Bunjevce kad su došli u Bačku, i austrijske vlasti nazivale katoličkim Racima, Rascijanima, zvanim tako po srpskoj državi Raški, kad nije bilo potrebe da ih dvoje od pravoslavnih Raca” (Petrović, 2021, str.354).

¹⁰ „Unatoč nepovoljnomu interetničkom okruženju i teškim političkim okolnostima (srbizacija, mađarizacija), u njih nije došlo do potiranja osjećaja pripadnosti hrvatskomu narodu” (www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=10202).

obližnjih krajeva Bosne i Dalmacije, dolazili u većim ili manjim grupama i naseljavali krajeve gdje i danas žive" (Sekulić, 1989, str. 15; Evetović, 2010).

U kontekstu pitanja da li Bunjevci pripadaju srpskoj ili hrvatskoj etničkoj zajednici, interesantan je stav pojedinih autora koji smatraju da čak ni pripadnici bunjevačke zajednice to ne znaju, jer su po jeziku bliži Srbima, a po religiji Hrvatima, pa im je zajedničko južnoslovensko ime bilo pravo rešenje za tu dilemu (Kujundžić-Ostojić, 2020, str. 22).

I na kraju, teoriju prema kojoj su bački Bunjevci posebna nacionalna zajednica zastupa Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine u Srbiji, a u skladu sa stavom o njihovoj autohtonosti. Ivan Antunović, najzaslužniji prosvetar među Bunjercima, kaže da su oni u Bačkoj prastarosedoci još iz vremena Huna. On ih, radi jačeg naglašenja njihove autohtonosti, povezuje sa starim Slovenima koji su u doba najezde Huna nastanjivali Panonsku niziju (Mandić, 2017, str. 299).¹¹ „Bunjevci mogu imati koren svoje etnogeneze u mešavini plemena – Slovena i Vlaha, starosedelaca Balkana, iz vremena doseljenja Srba i Hrvata“, pa se „slovenske etničke skupine (Bunjevci i Srbi), mogu smatrati autohtonim na tom prostoru“ (Raič, 2013, str. 53,92). „Previše je dokaza o samosvojestvu kod Bunjevaca da bi se mogli jednostavno utopiti u druge, njima srodne narode, a to nije ni u skladu sa konvencijom Ujedinjenih naroda“ (Mandić, 2017, str. 300).

Međutim, kod većine istraživača, zastupnika bilo koje od navedenih teorija, kao i među samim Bunjercima, prevladuje uverenje da je poreklo bačkih Bunjevaca iz Hercegovine, sa reke Bune, i da su se bežeći od Turaka prvo iselili iz severne Dalmacije 1605. godine u zaleđe Hrvatskog primorja, a da je zatim odatle jedan deo otišao u Liku, a drugi u Bačku (Georgijević, 1978, str. 179).

Postoji i jedna relativno nova teorija o poreklu bunjevačkog naroda, do koje se došlo na osnovu terenskih istraživanja u Bosni, u blizini Livanskog polja koje se nalazi uz bosansko-dalmatinsku granicu, gde to ime ima pogrdno značenje

¹¹ Kako Antunović „Bunjevce od Srba nigde ne dvoji, bio je ubeđen da su oni starosedoci u Bačkoj“. On kaže: „Srba je bilo u Bačkoj čak i pre dolaska Mađara u Ugarsku, a među njima i puno Srba-Katolika“ (Ivanić 1899, 13).

za katolike kod srpskog i muslimanskog stanovništva, pa ga i sami Bunjevci ne koriste. Naime, smatra se da su oni deo velike grupe Bunjevaca koji su bili nastanjeni u Dalmaciji, sa druge strane granice, i da su živeli zajedno za vreme turske vladavine, da bi se od njih administrativno odvojili (Požarevački mir, 1718) i tako se našli u Bosni. Sredinom 20.veka Bunjercima nazivaju one koji su se doselili u Vojvodinu kao kolonisti iz Livanskog polja, pa se zaključuje da poreklo Bunjevaca nije samo iz Dalmacije već manjim delom i iz Bosne (Filipović, 1965, str. 168).

Potpuno drugačiji ugao posmatranja daje pogled na rano poreklo Bunjevaca, koji vodi do etnogeneze Južnih Slovena, prispelih na Balkan sredinom 6.veka, gde su zatekli srodne, ranije doseljene narode istog jezika. To su između ostalih bili Dačani, pretci Bunjevca, i Tračani-Panonci, pretci Šokaca.¹² U skladu s tim, daleko poreklo Bunjevaca potiče od Slovena iz prvog talasa naseljavanja Balkana, izmešanih sa starosedelačkim narodima koji su živeli u planinskim oblastima sadašnje Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Albanije. Taj raniji period etnogeneze Bunjevaca karakteriše i kulturno-duhovni uticaj bosanskih franjevaca, koji su doprineli prihvatanju katoličanstva njihovih predaka (Raič, 2017, str. 269).

Geoistorijska istraživanja ukazuju da je većina Bunjevaca u Bačku (zvali su ih i Dalmati) stigla polovinom 17.veka, mada je brojnih selidbi naroda iz Bosne, Hercegovine i Dalmacije u Podunavlje bilo i ranije, posebno u 15. veku kada su ove teritorije potpale pod osmanlijsku vlast (Mandić, 2018, str. 33; Georgijević, 1878, str. 184). Poražena turska vojska je palila sve za sobom, a Bunjevci su pred njom bežali do Senja i Knina, naselivši planinsku oblast uz more i reku Zrmanju, ili su produžili u Slavoniju i Bačku (Bernandin, 2001, str. 12). Ključni razlozi za seobu Bunjevaca bili su ratovanje sa Turcima i škrta zemlja, a krajnje odredište je bilo trougao Sombor-Subotica-Baja, koji predstavlja ko-

¹² Pradomovina Dačana, predaka Bunjevaca, prostirala se severno od Panonije i Mezije, na levoj obali donjeg toka Dunava, odakle su početkom 6. veka pobjegli pred nadolazećim Bugarima u Iliriju (Bernandin, 2001, str.6,11).

levku njihove kulture, običaja i jezika (Kujundžić-Ostojić, 2007, str. 608).¹³ Od tada, Bunjevci su pored Srba činili okosnicu vojne granice Austrougarske ka Turskom carstvu, a u Vojnoj krajini su prema činu i zaslugama sticali status zemljovlasnika (Antunović, 1882, str. 122).

Kao o etnogenezi, tako i o imenu Bunjevaca postoji mnogo različitih teorija, ali nijedna nema status definitivnog i opšteprihvaćenog naučnog stava, već su često u pitanju samo pretpostavke na osnovu lingvističkih i obično nedovoljnih etnografskih podataka. Većina slovenskih (Ivanić, Antunović i drugi) i mađarskih istoričara poreklo imena Bunjevac vezivala je za reku Bunu, levu pritoku Neretve, tvrdeći da koren reči Bunjevac označava ime čoveka sa tih prostora, mada su zbog malog priobalja ove reke (duge svega 9 km.) brojna i suprotna mišljenja - da taj prostor nije bio dovoljan za život ovog tada vrlo brojnog naroda (Bernandin, 2001, str. 12). Od kraja 19. veka prisutna je i teorija da su Bunjevci dobili ime od glagola „buniti se”, jer su u svojoj prvoj postojbini bili osvetnički, revolucionarni narod koji se junački borio protiv svojih ugnjetača Turaka (Ivanić, 1894, str. 19; Barbalić, 1891, str. 93; Mandić, 1982, str. 358). Jedan vek kasnije beležimo i hipotezu da su Bunjevci dobili ime od reči „bunja”, koja označava njihove naseobine, jedinstvene građevine sa kružnom osnovom i specifičnim svodom, u različitim regionalnim i vremenskim varijantama (Georgijević, 1978, str. 186; Mandić, 2017, str. 289). U slovenskim jezicima „bunj“ je privremena pastirska nastanba, „vas“ je selo, a takvo naselje je „bunje-vas“, mesto gde su uglavnom pastiri prebivali duž Velebita i dinarskih planina.¹⁴ Ulazeći u trag

¹³ Pored nestabilnosti uz mletačko-tursku granicu i stalnih ratova kao osnovnog uzroka, ova preseljenja su zbog nedostatka stanovništva na podunavskom prostoru sprovodile i same turske vlasti. Na to upućuju činjenice da je Bačka tokom 17. veka bila pod vlašću Osmanlija i da je ugarsko Podunavlje nakon rata (1593-1606) demografski sasvim opustošeno, pa su Turci imali interes da ga nasele novim stanovništvom (Grafenauer i dr., 1959, str. 531).

¹⁴ Još u doba mikenske kulture postoje takve građevine u suhozidu, a tu tradiciju su nasledili Iliri (arheološki lokalitet Daorson u Hercegovini to potvrđuje), pa se može reći da je bunja jedina građevina koja je u istom obliku priživela hiljade godina. Istraživač narodnog graditeljstva u Dalmaciji Mirko Miličić smatra da su doseljeni Sloveni tradiciju gradnje bunja primili od starosedilaca Ilira (Mandić, 2018, str.44).

imenu Bunjevac, pojedini istraživači ga vezuju i za glagol trabunjati, smatrajući da su ga pravoslavni Srbi u Dalmaciji (između 13. i 17.veka) dali svojim katoličkim sunarodnicima iz podsmeha zbog nerazumljivog (latinskog) jezika na kome su čitali molitve i vršili službu (Erdeljanović, 1930, str. 394).

Na osnovu istraživanja Jovana Ereljanovića o porekla imena i prostora sa kojeg potiču, reč je o tri grupe Bunjevaca, onoj najvećoj iz Dalmacije, zatim primorsko-ličkoj i podunavskoj (kao i manja grupa iz Bosne), i da su u Dalmaciji, dok su bili još jedna grupa, dobili ime Bunjevci koje su nosili sa sobom kako su se selili (Kujundžić-Ostojić, 2020, str. 111). Međutim, novija istraživanja Bunjevaca konstatuju pojavu tog etnonima tek oko 1620. godine u južnoj Ugarskoj, odnosno na teritoriji ka kojoj su migracije Bunjevaca bile usmerene, a ne u područjima sa kojih su polazile (Hercegovina, Dalmacija, Lika). Izbeglice na tlu Bačke doseljene na početku 17.veka nazivane su Racima, Dalmatincima i Vlasima, a ne Bunjevcima, dok su kasnije sa najjačim talasom doseljavanja (1686-1687) od austrijsko-mađarskih vlasti i stanovništva identifikovani kao Bunjevci (Raič, 2017, str. 268).

ZAKLJUČAK

Na osnovu teorijskih i empirijskih proučavanja bunjevačke nacionalne zajednice u Srbiji može se zaključiti da, hronološki posmatrano, uprkos brojnim kontraverzama u pogledu njihovog porekla, identiteta i socio-kulturnih karakteristika pripadnike ove nacionalne manjine nesumnjivo odlikuje turbulentan i cikličan etnodemografski razvoj, obeležen flotantnim identitetom koji se često menjao, „gubio i pojavljivao“, u zavisnosti od aktuelne društveno-političke situacije.

Nacionalni preporod, etničko buđenje i samoodređenje Bunjevaca započelo je posle perioda intenzivne mađarizacije kojoj su bili izloženi u Austrougarskoj monarhiji (1867-1918), transformacijom predmodernog u moderni nacionalni identitet. Zatim su nakon pripajanja Vojvodine Kraljevini SHS, u međuratnom periodu (1918–1941), bili izloženi intenzivnoj hrvatizaciji

(i sporadičnoj srbizaciji), da bi tokom Drugog svetskog rata ponovo bili podvrgnuti mađarizaciji, a u posleratnom periodu i najvećem udaru na svoj nacionalni identitet i samoidentifikaciju naredbom komunističkih vlasti bivše SFRJ (1945) da se ne smeju deklarirati kao Bunjevci već obavezno kao Hrvati. Tek kada su u Republici Srbiji prvi put prema metodologiji popisa stanovništva iz 1991. godine registrovani kao posebna nacionalnost, a praktično od osnivanja Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine (2003) i drugih institucija i organizacija u oblasti kulture, politike i informisanja (a posebno standardizacijom ikavice i uvođenjem jezika u javnu upotrebu, prvenstveno u obrazovanju), postepeno dolazi do revitalizacije njihovog etno-kulturnog i društveno-političkog potencijala i stvaranja uslova za razvoj i zaštitu nacionalnog identiteta.

REFERENCE

- Antunović, I. (1882). *Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih u pogledu narodnom, vjerskom, umnom, građanskom i gospodarskom*, Izdaje i razdeljiva Pisac.
- Bara, M. (2014). „Pseudoznanstveni pristup u istraživanju identiteta bačkih Bunjevaca: Primjer zbornika radova Etnolingvistička i istorijska istraživanja o Bunjercima“, u: *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu*, ur. M.Černelić i dr., FF Press, str.143-159.
- Barbalić, M. (18919. „O jeziku“, *Neven*, br.6, str.93-94.
- Bačić, S. (2010). „Nacionalno-integracijski procesi Bunjevaca u Bačkoj i ugarskom Podunavlju“, *Godišnjak za znanstvena istraživanja*, br.2.
- Berić, D. (1991). „Jedan nepoznati dokument o Bunjercima u vreme Velike istočne krize (1875-1878)“, *Zbornik Matice srpske za istoriju*, br.44, str.117-120.
- Bernandin, U. (2001). *Istorija Šokaca, Bunjevaca i Bosanskih franjevaca*, Bunjevačka matica u Subotici.
- Cvijić, J. (1987). *Govori i članci*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Černelić, M. (1994). „Nastojanja da se bačkim Bunjercima ospori pripadnost hrvatskom narodu“, *Studia ethnologica Croatica*, Vol.6, No.1., str. 85-103.
- Đurić, V., Tanasković, D., Vukmirović, D. i Lađević, P. (2014). *Etnokonfesionalni i jezuički mozaik Srbije*, Republički zavod za statistiku.
- Evetović, M. (2010). *Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata*, Hrvatska riječ.
- Erdeljanović, J. (1930). *O poreklu Bunjevaca*, Srpska kraljevska akademija.
- Filipović, M. (1965). *Bunjevci u Bosni*, Zbornik Matice srpske za društvene nauke, br.40, str.166-169.

- Gavrilović, S. (2007). „Srpsko-bunjevačka simbioza u Somboru od kraja XVII do sredine XVIII veka“, u: *O Bunjevcima*, ur. D.Čamprag, S.Kujundžić-Ostojić, Srpska akademija nauka i Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine, str.13-25.
- Georgijević, S. (1978). „O imenu Bunjevci“, *Onomastica Jugoslavica*, str.177-187.
- Grafenauer, B. i dr. (1959). *Historija naroda Jugoslavije*, II tom, Školska knjiga.
- Horvat, A. (2017). „Od predmodernog ka modernom etničkom identitetu: južnougarski Bunjevci u drugoj polovini 19. veka“, u: *Kultura i identitet Bunjevaca*, ur. D.Njegovan, Muzej Vojvodine u Novom Sadu, str.305-322.
- Horvat, A. (2015). *Etnički identitet vojvođanskih Šokaca i Bunjevaca u međuratnoj Jugoslaviji (1918-1941)*, doktorska disertacija, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.
- Horvat, R. (1922). *Hrvati u Bačkoj: Bunjevci i Šokci*, Hrvatski list.
- Hrvatska enciklopedija (1942). „Bunjevci“, sveska III, Hrvatski izdavački bibliografski zavod.
- Hrvatska enciklopedija (pr. 07.06.2022), www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=10202.
- Ivanić, I. (1894). *O Bunjevcima: povesničko-narodopisna rasprava*, Izdavačka štamparija D. Petrovića u Subotici.
- Ivanić, I. (1899). *Bunjevci i Šokci - Istorijsko-etnografska rasprava*, Štamparija D. Dimitrijevića u Beogradu.
- Ivanović, B. (1992). „Bunjevci nikad nisu bili Hrvati“, u: *Catena mundi: srpska hronika na svetskim verigama*, ur. P.Dragić-Kijuk, Catena mundi, str.736-738.
- Ivić, A. (1927). *Iz prošlosti Bunjevaca*, knj. III, sv. 3-4, Književni sever.
- Kujundžić-Ostojić, S. (2020). *Groktalice bačkih Bunjevaca*, Muzej Vojvodine u Novom Sadu.

- Kujundžić-Ostojić, S. (2007). „Bački Bunjevci na svom putu od naroda do nacionalne manjine“, u: *Položaj nacionalnih manjina u Srbiji*, ur. V.Stanovčić, SANU, str.607-617.
- Kujundžić-Ostojić, S. i Raič A. (2013). „Nacionalne istorije kao prepreka uzajamnom razumevanju: Bunjevci i Hrvati u Srbiji“, *Bunjevački prigled*, Sveska 2, Udruženje građana „Bunjevci“, str.68-73.
- Kuntić, A. (1988). „Jedan historiografski promašaj“, *Zbornik Matice srpske za istoriju*, br.38, str.182-188.
- Mandić, D. (1982). *Bosna i Hercegovina – etnička povijest*, knj.III, Ziral, Toronto.
- Mandić, M. (2018). „Bački Bunjevci“, *Godišnjak Vukove zadužbine „Izvornik“*, br.14, str.5-44.
- Mandić, M. (2017). „Prvi pomeni Bunjevaca u istoriji“, u: *Kultura i identitet Bunjevaca*, ur. D.Njegovan, Muzej Vojvodine u Novom Sadu, str.287-304.
- Mandić, M. (2009). *Buni, Bunievci, Bunjevci*, Bunjevačka Matica.
- Marković, S. (2021). *Bunjevci u procepu stvaranja nacionalnog identiteta*, Centar za kulturu Bunjevaca Ambrozije Šarčević u Subotici.
- Milošević-Đorđević, J. (2005). „Shvatanja nacionalnog identiteta u Srbiji“, *Nacionalni interes*, br.1, 2005, str.171-185.
- Njegovan, D. (2017). „Vojvoćanska policija kao instrument kroato-komunističkog projekta hrvatizacije Bunjevaca u Bačkoj posle Drugog sv. rata“, u: *Kultura i identitet Bunjevaca*, ur. D.Njegovan, Muzej Vojvodine u Novom Sadu, str.195-212.
- Parnica, R. (2000). „O nacionalnom preporodu i političkoj kulturi Hrvata u južnoj Ugarskoj od 1870. do 1900. godine“, u: *Dijalog povjesničara-istoričara*, ur. H.G.Fleck i I.Graovac, Friedrich Naumann, str.152-171.
- Pekić, P. (1930). *Povijest Hrvata u Vojvodini: od najstarijih vremena do 1929*, Matica Hrvatska.

- Petrović, I. (2021). „O poreklu Bunjevaca“, *Politička revija*, 02, br.68, str.351-360.
- Phinney, J. (1989). „Stages of Ethnic Identity Development in Minority Group Adolescents“, *Journal of Early Adolescenc*, No.9, pg.34-39.
- Popović, D. (1930). „O Bunjevcima“, u: *Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka*, Bibliografski zavod.
- Prelić, M. (2007). „Bački Bunjevci: problem identiteta u istorijskoj i savremenoj perspektivi“, u: *Položaj nacionalnih manjina u Srbiji*, ur. V.Stanovčić, SANU, str.597-605.
- Radaković, M. (2012). *Komponente nacionalnog i evropskog identiteta*, Institut za međunarodnu politiku i privredu.
- Raduški, N. (2015). *Identitet i integracija Roma u Srbiji*, Institut za političke studije.
- Raduški, N. (2013). „Nacionalna pripadnost stanovništva Srbije po popisu 2011. godine“, *Srpska politička misao*, br.1 (39), str.11-28.
- Raič, A. (2017). „Etnička autohtonost i formiranje nacionalnog identiteta bačkih Bunjevaca“, u: *Kultura i identitet Bunjevaca*, ur. D.Njegovan, Muzej Vojvodine u Novom Sadu, str.265-286.
- Raič, A. (2013). *Otkrivanje Bunjevaca – Opomene i ufanja*, Udruženje građana „Bunjevci“.
- Sekulić, A. (1989). *Bački Bunjevci i Šokci*, Školska knjiga.
- Simonović, R. (1924). *Etnografski pregled Vojvodine*, Štamparija Natošević.
- Skenderović, B. (2009). „Formiranje nacionalne svijesti kod Bunjevaca u Bačkoj“, u: *Godišnjak za znanstvena istraživanja*, br.1, Zavod za kulturu vođanskih Hrvata u Subotici, str.124-136.
- Skenderović, R. (2010). „Podrijetlo Bunjevaca i migracije iz Hercegovine u Podunavlje tijekom XVII stoljeća - nove interpretacije povijesnih izvora“, *Godišnjak za znanstvena istraživanja*, ZKVH Zagreb, str.33-45.

- Slobodna Evropa (pr.13.06.2022), www.slobodnaevropa.org/a/31179979.html.
- Smit, A. (1998). *Nacionalni identitet*, Biblioteka XX.
- Sotirović, V. (pr.13.06.2022). „O Bunjevcima i Šokcima“, *Politika*, 29.03.2021, www.politika.rs/sr/clanak/475911/Pisma-citalaca/O-Bunjevcima-i-Sokcima.
- Stajić, V. (1935). „Mađarizacija i preporod Bunjevaca“, *Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu*, knj. VIII, br.1, str.50-93.
- Stajić, V. (1930). *Mađarizacija i demađarizacija Bunjevaca*, Letopis Matice srpske.
- Vuković, P. (2010). „Konstrukcija identiteta u bačkih Bunjevaca“, u: *Identitet bačkih Hrvata*, ur. R.Skenderović, Hrvatski institut za povijest, str.263-288.
- Žutić, N. (2006). „Rimokatolicizam i hrvatstvo u Banatu, Bačkoj i Baranji prvoj polovini 20. veka“, u: *Balkan i Panonija kroz istoriju*, ur. S.Gavrilović, Filozofski fakultet u Novom Sadu, str.347-358.

Nada M. Raduški Institute for political studies
Belgrade, Svetozara Markovića 36**SCIENTIFIC CONTRAVERSIES ABOUT ETHNIC IDENTITY
AND ORIGIN OF BUNJEVCI IN SERBIA*****Summary***

The paper analyzes the ethno-identity characteristics and development of the national identity of the Bunjevci ethnic community in Vojvodina (in Bačka where they are predominantly settled), through different attitudes and conclusions about the identity of Bunjevci in Serbian and Croatian social sciences and opposing theories of their origin and name as significant determinants of ethnicity. The rich past and until recently uncertain future of this small nation without a mother country, is characterized by the appropriation and constant effort of the Hungarian, Croatian and even Serbian state to assimilate and integrate the Bunjevci. The influence of these, but also Yugoslav national ideologies, was manifested through the attempt to shape and appropriate Bunjevac's national identity, but as a kind of resistance it additionally contributed to the affirmation of a special Bunjevac ethnic identity in Bačka. In the scientific literature, controversies about ethnic identity, as well as about the origin of the Bunje people, are primarily conditioned by ideological and political determinations characteristic of a certain period of time and valid state and national strategies.

The national revival and ethnic awakening and self-determination of the Bunjevci began in the second half of the 19th century, after a period of intensive hungarianization to which they were exposed in the Austro-Hungarian monarchy (1867-1918), the transformation of premodern into modern Bunjevci national identity. After the annexation of Vojvodina to the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, in the interwar period (1918-1941) they were exposed to intensive croatianization (and sporadic serbization). During the Second World War, they were again subjected to hungarianization, and in the post-war period, the biggest blow to their national identity was the order of the communist authorities of socialist Yugoslavia not to declare themselves as Bunjevci but necessarily as Croats (1945). Only when they were

registered as a special national minority in the Republic of Serbia for the first time in the census (1991), and practically since the establishment of the National Council of the Bunjevac National Minority (2003) and other institutions and organizations in the field of culture, education and information, there is a gradual revitalization of their ethno-cultural and socio-political potential and the creation of conditions for the development and protection of national identity.

Keywords: ethnic identity, origin, language, name, scientific controversies, Bunjevci, Vojvodina.